

Rekenkamercommissie Brummen-Voorst

Doorontwikkeling van de rolname van de rekenkamercommissie [2020-50711]

Inleiding

Met het vaststellen van een position paper op 27 mei 2015 is de rekenkamercommissie een weg ingeslagen die past bij de gemeenteraden van Brummen en Voorst. De visie van de toenmalige rekenkamercommissieleden om zich te richten op een 'brede ondersteuning van de raad' is niet alleen vooruitstrevend, maar ook succesvol gebleken. Concreet heeft de rekenkamercommissie de variatie in haar ondersteuning van de raad vergroot door:

- kwaliteit te blijven leveren vanuit een onafhankelijke en deskundige positie;
- meer te investeren in de relatie met de gemeenteraad;
- te kiezen voor actuele onderzoeksthema's en -vragen met het daarbij passend type onderzoek;
- de raad ook op andere wijzen te informeren en te ondersteunen dan met onderzoek.

De rekenkamercommissie in huidige samenstelling wil daarop verder bouwen. Dat betekent dat de bakens opnieuw verzet worden. Het is spannend of de rekenkamercommissie de ambities kan waarmaken. Enkele voornemens zijn relatief eenvoudig te realiseren. Andere zullen zich werkendeweg uitkristalliseren.

De praktijk is ook de beste toets of de ambitie uitvoerbaar is binnen tijd en budget. Want hoewel gedreven en ambitieus: het is niet de bedoeling dat de rekenkamercommissie zich presenteert als adviseur en oplossing voor alles. Toch hopen de commissieleden met dit herijkte position paper weer een nieuwe impuls te geven aan de kwaliteit van democratische processen in de gemeenten Brummen en Voorst voor de komende tijd.

Evaluatie werkwijze 2015-2020

In juli 2020 heeft de rekenkamercommissie de werkwijze sinds 2015 geëvalueerd. Hierbij zijn - in aanvulling op eigen opvatting en een analyse door een expert - de burgemeesters, griffiers en gemeentesecretarissen bevroegd. Daarnaast zijn de actuele landelijke inzichten betrokken uit het wetontwerp 'Versterking decentrale rekenkamers' dat op dit moment in parlementaire behandeling is, zoals de noodzaak tot ruimere onderzoeksbevoegdheden.

Vanuit de vraag: "Wat gaat goed en wat kan beter?" zijn aandachtspunten en verbeteracties benoemd voor de komende jaren. Conclusie is dat er veel goed gaat en het werk van de rekenkamercommissie gewaardeerd wordt. Dat motiveert de rekenkamercommissie om verder te verbeteren. De focus ligt daarbij op het reflecteren op de kwaliteit van democratische processen, zodat het democratisch proces en de rol van de raad versterkt wordt.

Deze missie is in vier thema's uitgewerkt:

1. Versterk de volksvertegenwoordigende rol van de raad.
2. Blijf investeren in de kaderstellende rol van de raad.
3. Focus óók op actuele thema's - naast de langere termijn.
4. Werkwijze - vorm volgt inhoud.

Versterk de volksvertegenwoordigende rol van de raad

De rekenkamercommissie richt zich in toenemende mate op de volksvertegenwoordigende rol van de raad, om bij te dragen aan de reflectie op de kwaliteit van het democratische proces van besluitvorming. Een zorgvuldig proces draagt bij aan de kwaliteit van het politieke debat.

Het democratisch proces is de afgelopen vijf tot tien jaar sterk veranderd, bijvoorbeeld door digitale informatie, communicatie en opinievorming via social media en toename van burgerinitiatieven. Dit leidt tot vragen zoals:

- Hoe verhoudt de gemeenteraad zich tot die ontwikkelingen?
- Heeft de raad tijdige en juiste informatie?
- Kan de raad zich uitspreken over gewenste maatschappelijke ontwikkelingen?
- Welke mogelijkheid heeft de raad om het algemeen belang te wegen?
- Zijn er andere kaders dan budgettaire kaders?

Behalve dat de rekenkamercommissie kwalitatief hoogwaardige 'eindproducten' (rapporten, brieven en dergelijke) wil opleveren, wil de rekenkamercommissie ook faciliteren dat de volksvertegenwoordigende rol eigentijds inhoud krijgt. Dat er een kwalitatief hoogwaardig politiek debat in de raad kan plaatsvinden is daarvan een goed voorbeeld.

De rekenkamercommissie is daarom beschikbaar om te ondersteunen bij het opstellen van proceskaders bij belangrijke thema's op de (lange termijn)agenda van de raad. Deze ambitie vraagt ook om meer stelligheid in de analyse van de rekenkamercommissie en om beter inzicht te geven in de consequenties van de keuzes die voorliggen. En om specifieke adressering van aanbevelingen aan de raad.

Blijf investeren in de kaderstellende rol van de raad

Kern van de ervaringen met veertien jaar rekenkamercommissie is dat de informatievoorziening van het college aan de raad van cruciale betekenis is voor een goede kaderstelling en besluitvorming. Beleidskaders vragen een heldere benoeming van doelstellingen en verwachte resultaten. De raad kan die niet in zijn eentje formuleren. Er is veel informatie nodig wil de raad een goede afweging kunnen maken. Deels komt die informatie uit het gemeentehuis. Maar in toenemende mate leveren inwoners en instellingen informatie die de raad in zijn afwegingsproces voor een kaderstelling betreft. De verantwoordelijkheid voor de informatievoorziening ligt primair bij het college. Ook de griffie heeft een taak in het structureren van het informatie- en besluitvormingsproces.

Eerdere rekenkameronderzoeken hebben duidelijk gemaakt dat achteraf niet controleerbaar is of beleid succesvol (doelmatig en doeltreffend) is uitgevoerd, als de kaders vooraf onduidelijk of impliciet zijn. Doeltreffend beleid en grip van de raad op het beleidsproces is ook sterk afhankelijk van de informatievoorziening door het college vóór besluitvorming (kaderstelling) en de informatievoorziening tijdens de uitvoering (monitoring) en achteraf (controle).

Daarom zal de rekenkamercommissie zich blijven richten op de kwaliteit van beleidskaders en de informatievoorziening, waarmee de raad beleid en middelen kan controleren.

Focus óók op actuele thema's - naast de langere termijn

De rekenkamercommissie besteedt veel aandacht aan de relevantie van de onderzoeksagenda, met onderwerpen van maatschappelijk en financieel gewicht en oog voor de lange termijn. Dit zal ook zo blijven. Om het democratisch proces te versterken is oog voor de lange termijn onmisbaar.

In de afgelopen jaren is gebleken dat de 'actualiteit' van een thema ook relevant is. Het kan daarbij zowel gaan om een onderwerp dat al speelt, als om een onderwerp dat naar verwachting binnenkort aan de orde is. Het versterken van de lokale democratie kan dus ook betrekking hebben op actuele vraagstukken.

De huidige systematiek, waarbij een vaste onderzoeksagenda wordt vastgesteld op basis van een brede groslijst, blijkt te star om snel op situaties te kunnen inspelen. Bij grotere onderzoeken of specifieke onderwerpen laat de doorlooptijd zich bovendien moeilijk

vooraf bepalen. Tegelijkertijd kan een lopend onderzoek (vanwege de nodige focus) de start van een korte analyse van een actueel onderwerp verhinderen. Daarom wil de commissie in een flexibeler programma met meer ruimte voor actuele onderwerpen.

Om tot onderwerpselectie te komen, zal de rekenkamercommissie nadrukkelijker investeren in de verbinding met de verschillende bestuursorganen binnen de gemeente. In beide gemeenten is inmiddels de praktijk ontstaan om jaarlijks met vertegenwoordigers van de fracties over mogelijke thema's te spreken. In aanvulling daarop wil de rekenkamercommissie ook periodiek verkennende gesprekken voeren met interne en externe stakeholders.

Werkwijze - Vorm volgt inhoud

Voortbordurend op de in 2015 ingeslagen weg, staat de rekenkamercommissie ook open voor andere vormen dan onderzoek om de raad te ondersteunen. Inmiddels is ervaring opgedaan met bijvoorbeeld informatiebijeenkomsten, het inwerken van een nieuwe raad, betrekken van stakeholders, rekenkamerbrieven, reflectie op raadsvoorstellen en aanwezigheid bij raadsessies.

Een werkwijze die al regelmatig is toegepast is die van de quick scan, de korte doorlichting. Dat kan leiden tot een zelfstandige rekenkamerbrief. Soms ook is het een vooronderzoek voordat de commissie diepgaander een onderwerp bij de kop pakt. Een enkele keer blikt de commissie terug op het resultaat van eigen onderzoek in een zogeheten doorwerkingsonderzoek.

De rekenkamercommissie is van plan voorafgaand aan grotere onderzoeken een startbijeenkomst voor de raad te houden. Deze zijn aanvullend op de meer technisch-informatieve startbijeenkomsten met de ambtelijke organisatie die ook nu al plaatsvinden.

In de relatie met college en ambtelijke organisatie streeft de rekenkamercommissie naar meer verbinding vóór, tijdens en na afronding van het onderzoek. Die verbinding staat ten dienste van de inhoud. Doel is om dezelfde taal (óók de taal van de ambtelijke organisatie) te spreken, ieders rol nauwkeurig af te stemmen en een bijdrage te leveren aan een klimaat van samenwerking waarbinnen de inhoud van het werk van de rekenkamercommissie optimaal tot zijn recht komt.

Voor wat betreft de aanbevelingen in rapporten gaat de rekenkamercommissie na of - in plaats van enkelvoudige aanbevelingen - dilemma's kunnen worden voorgelegd, zodat er een nadrukkelijker raadsdebat kan ontstaan over de waarden die in het geding zijn, en de consequenties van de keuze voor het één of het ánder.

Oefenen in eigen rol

De rekenkamercommissie beseft dat rolvastheid in de advisering van de gemeenteraad belangrijk is. Rolvastheid blijkt in de eerste plaats uit een onafhankelijke houding tijdens onderzoeken. Het is verder een gegeven dat de rekenkamercommissie geen politieke uitspraken doet. Het is echter evenmin de bedoeling dat de rekenkamercommissie op de stoel van de griffie gaat zitten, bijvoorbeeld door de focus te verleggen van inhoudelijke analyse naar procesafspraken. Of op de stoel van de ambtelijke organisatie, door inhoudelijke analyse of evaluatie van een bepaald thema teveel over te nemen of voor te doen.

De rekenkamercommissie kiest er voor deze scheidslijnen niet vooraf dicht te regelen, maar werkende weg te verkennen 'wat werkt'. Dit betekent dat in concrete situaties spanning met andere gremia kan ontstaan. De rekenkamercommissie heeft er vertrouwen in dat die dan via gezamenlijk overleg kan worden opgelost.

Vastgesteld door Rekenkamercommissie Brummen/Voorst op 1 september 2020.